

Perspectief voor de leraar in coronatijd

Blog voor het digitaal platform van de schoolleidersconferentie VO

SLO, oktober 2020

Stel dat het onderwijs nooit meer zo wordt als voor de scholensluiting. Leerlingen volgen nog voor 50% klassikale lessen in een groep en 50% van het onderwijs volgen ze online vanachter de computer. Wat vragen we dan van leraren en leerlingen?

De druk op scholen is hoog. De lessen draaien gewoon door met spatschermen, looproutes, met of zonder mondkapjes. Het is behelpen, maar alles om te voorkomen dat scholen opnieuw de deuren moet sluiten en leerlingen zich wederom vanachter de computer met leraren en medeleerlingen moeten verbinden. Met crisismanagement voor de schoolleider door uitvallende leraren en leerlingen en bezorgde ouders over de te verwachten eindexamenresultaten van dit jaar. Het lijkt wel alsof je er als schoolleider een baan bij hebt gekregen!

Na een hoopvolle start van het schooljaar zitten we nu in de tweede golf en niemand weet hoeveel er nog zullen volgen. Wat betekent dit voor het onderwijs dat van leraren flexibiliteit, aanpassingsvermogen en veerkracht vraagt om steeds weer hun programma bij te stellen. Hoe kun je deze leraren die er nu het beste van proberen te maken perspectief bieden? Hoe kun je als schoolleider een werkelijk nieuw perspectief bieden, anders dan 'we moeten dit voorlopig nog even volhouden!?' En wat is dan het perspectief voor de leraar? En daarmee voor al onze leerlingen?

Overall zie, lees en hoor je ook de waardevolle inzichten en ontwikkelingen die deze crisis met zich meebrengt. Leerlingen die juist gebaat zijn bij de focus die thuisonderwijs biedt. En alhoewel ik graag geloof dat er zaken werkelijk kunnen veranderen door deze digitale revolutie, is de kans daarop klein op het moment dat het alleen gaat over het digitaliseren van lessen. Leraren en leerlingen hebben zich dan ontwikkeld in hun digitale vaardigheden, maar het onderwijsprogramma is daarmee nog niet perse meer gedifferentieerd, passend of flexibel geworden. En eenmaal terug in de klas zullen de oude routines weer snel terug zijn omdat gedrag nu eenmaal door de context wordt bepaald.

De crisis als kans

Om daadwerkelijk van deze crisis te profiteren zullen we het leren van leerlingen in een hybride situatie moeten leren begrijpen. Welke inhouden kunnen goed digitaal en op afstand? Hoe houd je leerlingen betrokken op afstand? Hoe check je de voortgang van leerlingen in de les en hoe gaat dat vanachter het scherm? Hoe kunnen we de voordelen van het leren op afstand naast het leren in de klas benutten? Het voeren van dit gesprek vraagt ook om acceptatie dat het leren nooit meer hetzelfde zal zijn. Misschien omdat we moeten leren leven met de realiteit van virussen die onverwacht de kop op steken, maar misschien ook omdat het wenselijk is dat het nooit meer zo zal zijn als het voor 16 maart was. De crisis als kans. Er liggen waardevolle lessen besloten in deze crisistijd die bijdragen aan curriculum- en onderwijsontwikkeling op school.

Als we er vanuit gaan dat het onderwijs nooit meer hetzelfde zal zijn, dan volgt de vraag 'hoe ziet het onderwijs er dan uit?' Het perspectief van blended learning of hybride leren

stelt nieuwe eisen aan leraren. Wat moeten, kunnen en mogen we verwachten van leraren? En wat vragen we als we hierbij focussen op curriculumzaken?

Alhoewel er verschillen zijn tussen scholen, vakken, individuele leraren in de wijze waarop ze keuzes maken in het onderwijsprogramma, bestonden er tot 16 maart enigszins gemeenschappelijke beelden over wat een leraar op het gebied van curriculumontwerp- en ontwikkeling doet. Een leraar heeft zicht op de doorlopende leerlijn van het eigen vak of leergebied, bepaalt de opbouw van het programma, organiseert leeractiviteiten, verzorgt de formatieve en summatieve toetsen en gebruikt veelal de methode daarbij als leidraad of als bron. Het curriculum was tot 16 maart in hoge mate voorspelbaar. Na 16 maart veranderde dat. Er werden leerstofkeuzes gemaakt in de kerninhouden van de vakken. Het werd duidelijk dat bepaalde typen leerdoelen en -activiteiten zich beperkt lenen voor digitale lessen. Er werd gezocht naar effectieve didactiek voor online lessen. Kortom: onderwijsprogramma's werden inhoudelijk aangepast, flexibeler en gedigitaliseerd.

Nieuwe verwachtingen van de leraar

Op de meeste scholen zijn voor de zomervakantie gesprekken gevoerd over de geleerde lessen van afstandsonderwijs. Is het nu niet tijd om vanuit deze geleerde lessen naar een nieuw perspectief toe te werken? Wat verwachten we van leraren in een hybride situatie? Het staat buiten kijf dat er nu veel wordt gevraagd van het lerend vermogen en de flexibiliteit van de leraar in alle facetten, zoals bijv. keuzes in leerinhoud, (online) didactiek, differentiatie strategieën, ondersteuning van zelfregulatie bij leerlingen, gebruik van (digitale) leermiddelen en ondersteunende digitale infrastructuur. Leraren die nieuwe wegen verkennen om hun vak zowel digitaal als in de klas tot leven te brengen, laten ons zien wat we -mogelijk- in de toekomst van leraren gaan verwachten. Hierbij gaat het om vragen zoals:

- Welk type inhouden is geschikt om online aan te bieden en welke in de les?
- Hoe kom je tot afstemming van vraag (van de leerling) en aanbod (verplichte doelen)?
- Hoe houd je het welbevinden, de ontwikkeling en voortgang van leerlingen in beeld?
- Welke mogelijkheden heeft de leerling om zelf zicht te houden op zijn/haar leerroute/voortgang?
- Welke leermiddelen gebruik je, hoe kies je deze en hoe zijn deze digitaal toegankelijk voor leerlingen?
- Hoe ziet digitaal klassenmanagement eruit (groepering, digitale werkvormen etc.)?

Het gesprek over de professionaliteit van de leraar krijgt met corona een nieuwe impuls. Ook wordt duidelijk wat leraren nodig hebben als het gaat om de inrichting en de borging van gedigitaliseerde flexibele curricula: de digitale infrastructuur, eisen aan digitale leeromgevingen en eisen aan flexibele methodes.

SLO wil als partner van scholen in curriculumzaken een bijdrage leveren aan de verkenning op dit thema. Wat vragen we van leraren? Wat vragen we van leraren op het gebied van het curriculum in een hybride systeem? Wat is er nodig om een nieuw perspectief voor de leraar te creëren? Een perspectief dat uitnodigt om grenzen te verleggen en zich vormen van hybride leren eigen te maken, ook post-corona. We wisselen hierover graag eens met u van gedachten. Wees welkom in het digitale café tijdens de schoolleidersconferentie.

Geesje van Slochteren | thema-expert curriculumontwikkeling op school